ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ ФЕДЬКОВИЧА

Географічний факультет

Кафедра фізичної географії, геоморфології та палеогеографії

Національний природний парк «Хотинський»

Управління молоді та спорту
Чернівецької обласної державної адміністрації

Європейська асоціація студентів-географів
(Чернівецький відділ)

КУЛЬТУРНИЙ ЛАНДШАФТ ЯК ГЕОГРАФІЧНИЙ ФЕНОМЕН

Матеріали
Міжнародної наукової конференції
(23–25 вересня, 2021)

Чернівці
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича
2021

УДК 911.2.913.551.8
К369

Редакційна колегія: Андрейчук В., Бучко Ж., Воловик В., Воровка В., Герасименко Н., Гродзинський М., Денисик Г., Мига-Пйонтек У., Проскурняк М., Рідуш Б., Чернега П.

К369 **Культурний ландшафт як географічний феномен** : Матеріали Міжнар. Наук. Конф. (23–25 вересня, 2021). – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т., 2021. – 140 с.

Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції «Культурний ландшафт як географічний феномен» присвячений актуальним питанням інтерпретацій культурного ландшафту, цілеспрямовано створеним ландшафтам, реліктовим та палеоландшафтам, збереженню та адаптації культурних ландшафтів до природних та антропогенних змін.

Для фахівців у галузі географічних і суміжних наук.

УДК 911.2.913.551.8

© Колектив авторів, 2021
© Комп'ютерна верстка, С. Кирилюк, 2021
© Дизайн обкладинки, С. Кирилюк, 2021

ЗМІСТ

ІНТЕРПРЕТАЦІЇ КУЛЬТУРНОГО ЛАНДШАФТУ

Жанна Бучко
ЕТНОКУЛЬТУРНІ ЛАНДШАФТИ: ТУРИЗМОЗНАВЧИЙ АСПЕКТ 8
Володимир Воловик
ЕТИМОЛОГІЯ ТЕРМІНУ «КУЛЬТУРА»
У КОНТЕКСТІ «КУЛЬТУРНОГО ЛАНДШАФТУ» 10
Григорій Денисик, Леонід Стефанков
АНТРОПОГЕННИЙ ЛАНДШАФТ
ЯК ОСНОВА КУЛЬТУРНОГО ЛАНДШАФТУ 12
Сергій Кирилюк
САДОВО-ЛАНДШАФТНИЙ КОМПЛЕКС ЯК КУЛЬТУРНИЙ ЛАНДШАФТ 16
Віталій Коржик
ВІЗУАЛІЗАЦІЯ УРБОГЕОСИСТЕМИ МІСТА ЧЕРНІВЦІ 19
Віталій Коржик
ПОВЕРХНІ ВИРІВНЮВАННЯ НА БУКОВИНІ.
РІЗНОВІКОВІ ЛАНДШАФТИ 21
Сергій Міхелі, Денис Полтавченко
ГЕОГРАФІЧНІ ЛАНДШАФТИ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ
ЯК ПРИРОДНА ОСНОВА КУЛЬТУРНИХ ЛАНДШАФТІВ 23
Сергій Міхелі, Наталя Чекерило
УНІКАЛЬНІ ЛАНДШАФТИ УКРАЇНИ
ЯК ОБ'ЄКТ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ 25
Олена Міщенко
ПРОСТОРОВА СТРУКТУРА САКРАЛЬНИХ ЛАНДШАФТІВ 27
Валерій Петлін
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ
ОРГАНІЗОВАНОСТІ КУЛЬТУРНОГО ЛАНДШАФТУ 29
Наталія Погорільчук, Ольга Ковтонюк
ПІЗНАВАЛЬНІ ЦІННОСТІ КУЛЬТУРНИХ ЛАНДШАФТІВ
ПОСТ-МАЙНИНГОВИХ ОБ'ЄКТІВ 31
Петро Чернега
ПОСЕЛЕНСЬКІ СИСТЕМИ –
ЯК НАЙДАВНІШІ ПРОЯВИ КУЛЬТУРНИХ ЛАНДШАФТІВ 33

ЦІЛЕСПРЯМОВАНО СТВОРЕНІ ЛАНДШАФТИ

Dariia Kholiavchuk, Marta Cebulska
MAXIMUM MONTHLY PRECIPITATION TOTALS
IN THE URBANISED AREAS
THE POLISH AND UKRAINIAN CAPRATHIAN FORELAND, 1984-2016 . . . 36
Галина Байрак
ВПЛИВ РЕЛЬЄФУ НА ТРАСУВАННЯ ВУЛИЧНО-ДОРОЖНЬОЇ
І ЗАЛІЗНИЧНОЇ МЕРЕЖІ ЛЬВОВА 39
Тетяна Божук
ПАЛАЦОВО-ПАРКОВІ АНСАМБЛІ
ЯК ЦІЛЕСПРЯМОВАНО СТВОРЕНІ ЛАНДШАФТИ 42

Богдан Гавришок, Наталя Лісова
БЕЛІГЕРАТИВНІ ЛАНДШАФТИ В ПОДІЛЬСЬКИХ ТОВТРАХ 45
Клавдія Кілінська, Вікторія Яворська, Ярослава Атаманюк
ГЕОЕКОЛОГІЧНА ЕКСПЕРТИЗА
У РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОМУ ПРИРОДОКОРИСТУВАННІ:
ТЕОРЕТИЧНІ ПОЛОЖЕННЯ 47
Костянтин Наконечний, Ярослава Атаманюк
ГЕОЕКОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯКОСТІ ВОД
В *М.* ІВАНО–ФРАНКІВСЬК 49
Євген Тиханович, Володимир Біланюк, Любомир Безручко
СНІГОВИЙ ПОКРИВ ТЕРИТОРІЇ ЙМОВІРНОГО БУДІВНИЦТВА
ГІРСЬКОЛИЖНОГО КУРОРТУ НА МАСИВІ СВИДОВЕЦЬ 51

РЕЛІКТОВІ ТА ПАЛЕОЛАНДШАФТИ

Юлія Авдєєнко
СТАН ВИВЧЕННЯ ГЕОАРХЕОЛОГІЧНИХ ПАМ'ЯТОК ПРАВОБЕРЕЖЖЯ
СЕРЕДНЬОГО ПРИДНІПРОВ'Я 54
Лариса Белей
ТИПОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА РЕЛІКТОВИХ ЛАНДШАФТІВ
КАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ 56
Олександр Бончковський
ҐРУНТИ ТА РОСЛИННІСТЬ
ЦЕНТРАЛЬНОЇ ЧАСТИНИ ВОЛИНСЬКОЇ ВИСОЧИНИ
У ВИТАЧІВСЬКИЙ ЧАС 58
Олександр Галаган, Ольга Ковтонюк, Наталія Корогода
РЕЛІКТОВІ КУЛЬТУРНІ ЛАНДШАФТИ
В ДОЛИНАХ РІЧОК УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТ 60
Наталія Герасименко
ЛАНДШАФТИ ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ
ВПРОДОВЖ ПОТЯГАЙЛІВСЬКОГО ЕТАПУ 62
Леся Горда, Яна Поп'юк, Богдан Рідуш
НИЗЬКІ ТЕРАСИ ДНІСТРА В РАЙОНІ СТОЯНКИ ДОРОШІВЦІ 3 64
Ілля Кравчук
ГЕОАРХЕОЛОГІЧНІ ПАМ'ЯТКИ МАТЕРІАЛЬНИХ КУЛЬТУР ГОЛОЦЕНУ
ЛІВОБЕРЕЖЖЯ СЕРЕДНЬОГО ПРИДНІПРОВ'Я 67
Анатолій Кушнір, Олександр Лейберюк, Володимир Швайко
ВЕБ-ОРІЄНТОВАНИЙ ГІС-ЗАСТОСУНОК
ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ДАНИМИ
ПАЛЕОҐРУНТОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ГОЛОЦЕНУ 70
Жанна Матвіїшина, Юрій Дмитрук
КУЛЬТУР-ПАЛЕОЛАНДШАФТИ ОБОРОННИХ ВАЛІВ НАДЗБРУЧЧЯ 72
Жанна Матвіїшина, Олександр Пархоменко
ПАЛЕОПЕДОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ
В МЕЖАХ АРХЕОЛОГІЧНИХ ОБ'ЄКТІВ ТЕРИТОРІЇ ЧЕРНІГІВЩИНІ 74
Яна Поп'юк, Богдан Рідуш, Василь Шавранський
ЗАСЕЛЕННЯ ДОЛИНИ ВЕРХНЬОГО ПРУТУ
В ПІЗНЬОМУ ПЛЕЙСТОЦЕНІ 77

Євгеній Рогозін
СТАНОВЛЕННЯ КУЛЬТУРНИХ ЛАНДШАФТІВ БРОНЗОВОЇ ДОБИ
І АНТИЧНОСТІ У ПІВНІЧНО-СХІДНОМУ КРИМУ 79
Юліан Тютюнник
ПАЛІМПСЕСТ ЛАНДШАФТУ «ЧЕРВОНИЙ ЕКСКАВАТОР»:
ВІД ПОВСТАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ ДО ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ШКОЛИ 81
Анастасія Шевцова
РЕЛЬЄФ ПАЛЕОЛІТИЧНИХ ПОСЕЛЕНЬ
БУГЛІВСЬКОЇ ГРУПИ НА ПОДІЛЛІ 91
Андрій Яцишин, Роман Дмитрук
БУДОВА ТА ІСТОРІЯ ФОРМУВАННЯ ДОЛИНИ ЛУКВИ 93

ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА АДАПТАЦІЯ КУЛЬТУРНИХ ЛАНДШАФТІВ
ДО ПРИРОДНИХ ТА АНТРОПОГЕННИХ ЗМІН

Iryna Hodzinska
GEOGRAPHICAL FEATURES OF FORMATION
OF THE RECLAMATION SYSTEM OF THE BAHNA VALLEY 97
Ольга Гоманюк
ПАРАДОКСИ ТА ПРОБЛЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ
ІСТОРИЧНОГО ЛАНДШАФТУ СТАРОГО ДЕМИДІВСЬКОГО ЗАВОДУ . . . 99
Вероніка Грицку
УЩЕЛИНА БІКАЗ (РУМУНІЯ)
ЯК ПРИКЛАД РОЗВИТКУ ТРАНСКОРДОННОГО ТУРИЗМУ 101
Василь Джаман, Ярослав Джаман
ВПЛИВ ПРИРОДНИХ УМОВ І РЕСУРСІВ
НА ФОРМУВАННЯ ПОСЕЛЕНСЬКИХ ЛАНДШАФТІВ
ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКОГО РЕГІОНУ 103
Ірина Добинда
ІСТОРИКО-КУЛЬТУРНІ ОБ'ЄКТИ ВОЛОДИМИР-ВОЛИНСЬКОГО РАЙОНУ
ЯК ЕЛЕМЕНТИ КУЛЬТУРНОГО ЛАНДАФТУ 105
Ірина Кравцова, Олексій Ситник
КУЛЬТУРНІ ЛАНДШАФТИ ГАЙВОРОНСЬКОГО КРАЮ –
ОСНОВА ОПТИМАЛЬНОГО РОЗВИТКУ
ГАЙВОРОНСЬКОЇ МІСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ 107
Іван Круглов, Анатолій Смалійчук, Олег Часковський,
Володимир Біланюк, Роман Притула, Ганна Смалійчук
МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕРСПЕКТИВНОЇ ДИНАМІКИ
КАРПАТСЬКОГО ЛІСОГОСПОДАРСЬКОГО ЛАНДШАФТУ 110
Віталій Присакар, Галина Ходан, Аліна Дячук
ЕФЕКТИВНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ І КУЛЬТУРНИЙ ЛАНДШАФТ 112
Сергій Пугач
ВПЛИВ СОЦІАЛЬНИХ ІНТЕРНЕТ-МЕРЕЖ
НА ПРИРОДНІ ЛАНДШАФТИ 114
Роман Сливка, Ірина Закутинська
КРИМСЬКИЙ ТЕРИТОРІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ КОНФЛІКТ:
ПРОБЛЕМИ РУЙНУВАННЯ КУЛЬТУРНИХ ЛАНДШАФТІВ ПІВОСТРОВА 116
Вячеслав Явкін, Галина Круль, Степан Брик
НЕБЕЗПЕКИ ЗАБРУДНЕННЯ ПОВІТРЯ
ЕКСКУРСІЙНО-ПРИВАБЛИВОГО МІСТА (НА ПРИКЛАДІ ЧЕРНІВЦІВ) . . 118

СЕКЦІЯ МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ

Владислав Алєксєєв, Дарія Холявчук
ВІЗУАЛІЗАЦІЯ КУЛЬТУРНОГО ЛАНДШАФТУ
НА УРОКАХ ШКІЛЬНОЇ ГЕОГРАФІЇ 123

Руслана Біла, Мирослав Проскурняк
ОСНОВНІ ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ
ЕТНОКУЛЬТУРНОГО ЛАНДШАФТУ МІСТА ХМІЛЬНИКА 125

Софія Бортник
ПРОСТОРОВИЙ РОЗВИТОК КУЛЬТУРНИХ ЛАНДШАФТІВ
ІСТОРИЧНОЇ МІСЦЕВОСТІ ОБОЛОНЬ У *М.* КИЄВІ 127

Володимир Зеленчук, Дарія Холявчук
СНІГОВІ ЛАВИНИ
В ХРОНІКАХ МІСЦЕВОГО НАСЕЛЕННЯ
ВЕРХОВИНСЬКОГО РАЙОНУ 131

Людмила Костенюк, Леся Одинська
ОСОБЛИВОСТІ ГІДРОМЕРЕЖІ ТА РУСЛОВИХ ПРОЦЕСІВ
Р. РІЧКА (БАСЕЙН ЧОРНОГО ЧЕРЕМОШУ) 133

Іван Молдован, Петро Чернега
ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИКА ТА НАВКОЛИШНЄ СЕРЕДОВИЩЕ 135

Віталій Тимчук
ГЕОГРАФІЧНІ АСПЕКТИ РОЗШИРЕННЯ ТЕРИТОРІЇ КАРПАТСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ 137

ЕФЕКТИВНЕ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ І КУЛЬТУРНИЙ ЛАНДШАФТ

Віталій Присакар, Галина Ходан, Аліна Дячук

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Україна

Сучасне природокористування базується на трьох основних складових – економічній, соціальній і екологічній. Формування поселенських систем в майбутньому вимагає дотримування вимог всіх складових сталого природокористування. Такі спроби оптимізувати поселенські ландшафти потрібно проводити вже зараз, адже не проведення таких заходів поглибить і ускладнить їх в майбутньому. На меті мають бути створені культурні ландшафти, які перетворені із природних на науковій основі для раціонального природокористування. Тому зараз велике значення має картографування поселенських ландшафтів і створення карт ландшафтно-функціональних комплексів, в першу чергу для планувальних робіт. На сьогодні більшість міст потребують ландшафтно-функціональних змін, які викликані науково-технічним прогресом. Зміни ландшафтних урочищ і місцевостей пов'язані із втратою ними певних функцій. Значна територія міста змінює свої функціональні ознаки, зокрема зникають підприємства, які не витримують конкуренцію і територія таких підприємств разом із складськими приміщеннями потребує нового освоєння. Такі території освоюють через збільшення житлових і дорожніх площ. Це яскраво видно і по обласному місту Чернівці. Ще в перші роки незалежності в межах міста існувало 189 підприємств. Відповідні дані є на карті ландшафтно-функціональних комплексів міста, яка була створена в 1989 році для виявлення причин алопеції. На сьогодні в місті діє 85 підприємств. Особливо скоротилася частка машинобудівних підприємств, а також харчової промисловості. Але сьогодні ми і надалі бачимо хаотичну забудову звільнених територій, де про науковий підхід і близько не можна говорити.

Культурний ландшафт – нова поліпшена модифікація природного ландшафту, що зберігає свої основні інваріантні риси.

В культурному ландшафті високе ресурсовикористання і економічна ефективність повинні поєднуватись із здоровим середовищем

проживання людей. Чи виконуються ці вимоги? В значній мірі – ні. Це дозволяє нам стверджувати, що головні вимоги до культурних ландшафтів не виконуються. Час створення культурних ландшафтів в межах міста втрачений, і потрібні роки, щоб їх поліпшити на ефективній цілеспрямованій науковій основі.

Твердження А.Г.Ісаченко про те, що культурний ландшафт – це ландшафт, в якому природні зв'язки змінені людиною на науковій основі для раціонального природокористування не підкріплюється практикою (Исаченко 1991).

Культурний ландшафт – це така територія, де виконуються всі вимоги щодо ефективного, раціонального, науково обґрунтованого її використання. Це і розміщення житлової забудови, і прибудинкової території, і доріг, і рекреаційних об'єктів, і промислових підприємств тощо. Культурні ландшафти – це невелика автономна екогеосистема, що являє собою відкриту систему, елементи якої пов'язані між собою, а також із зовнішнім середовищем. Структура культурних ландшафтів в межах міста досить складна, оскільки до неї входять природні, антропогенні і техногенні елементи, які утворюють певні поєднання. Культурні ландшафти зазнають значних антропогенно-техногенних змін, первинна і сучасна ландшафтна структури міста досить неоднорідні. Господарська діяльність призводить до зникнення одних морфологічних одиниць ландшафту і утворення нових, особливо на рівні ландшафтних фацій. Це призводить до зміни геохімічних параметрів природних компонентів і ландшафтних комплексів в цілому. Зрозуміло, що вміст окремих хімічних елементів і сполук істотно підвищується. Особливо це чітко видно в дорожніх і промислових функціональних зонах (Гуцуляк 2004).

Отже, функціональні, геофізичні та геохімічні особливості культурних ландшафтів потребують додаткових досліджень, особливо у містах.

Література

1. ***Гуцуляк, В.М.*** (2004). *Геохімія ландшафту : Навчальний посібник.* Чернівці: Рута.
2. ***Денисик, Г.І.*** (2010). *Культурний ландшафт: теорія і практика.* Вінниця : ПП «ТД «Едельвейс і К.
3. ***Исаченко, А.Г.*** (1991). *Ландшафтоведение и физико-географическое районирование: Учебное пособие.* Москва : Высшая школа.